

1930 — ԱՊՐԻԼ - ՄԱՅԻՍ

ԹԻԻ 4-5

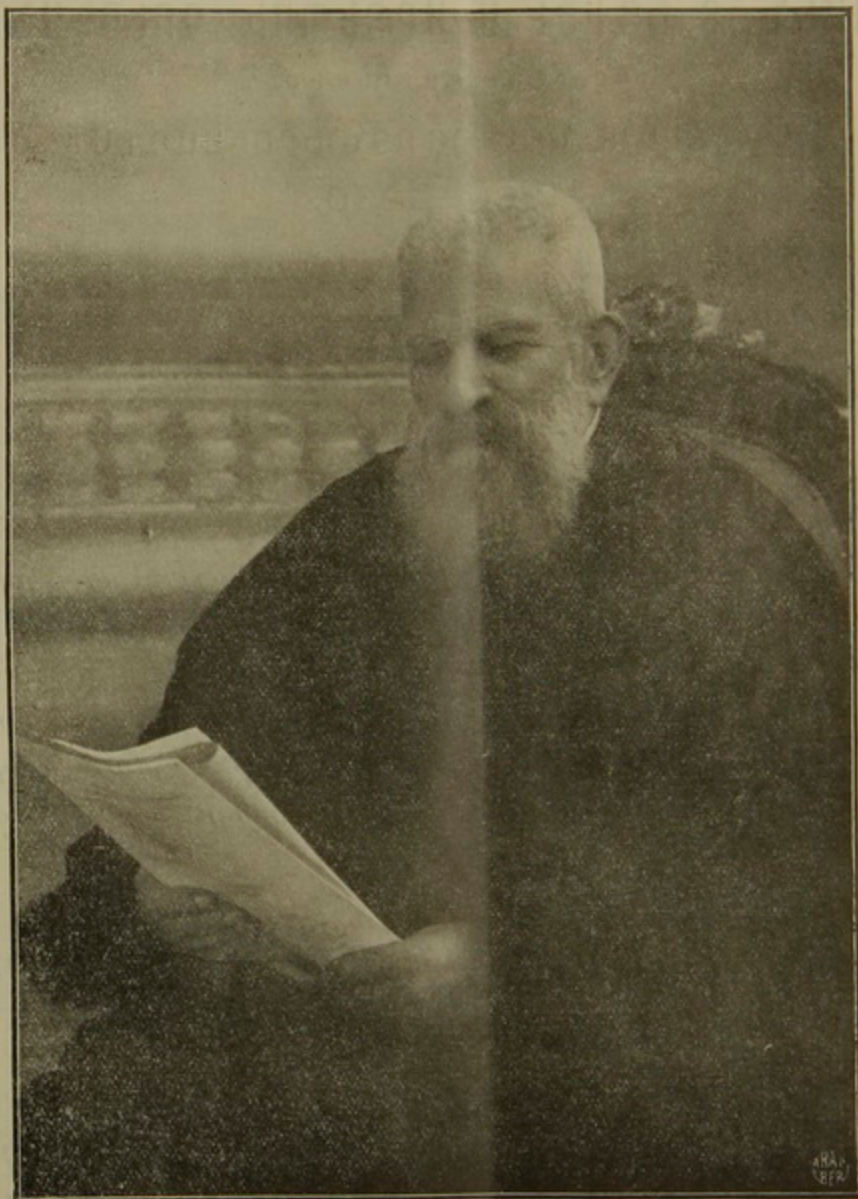
ՍԻՈՆ, ՀԱՅ ԱՄՍԱԳԻՐ

Գ. ՏԱՐԻ—ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

1930 — ԱՊՐԻԼ

ԹԻԻ—4

Վերջին լուսանկարը հանգուցեալ Ամեն. Տ. Նղիսե Ս. Պատրիարքին,
 Բաշտում 1929 Հոկտեմբեր 29 ին, Յոբելեանէն յետոյ:

ՀԱՆԳԻՍՏ

ԱՄԵՆ. Տ. ԵՂԻՇԷ Ս. ԱՐՔԵՊՍԻ. ԴՈՒՐԵԱՆ

ՍԻՐԵՑՆԱԼ ՊԱՏՐԻԱՐԿՈՒՆ

ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԱԹՈՌՈՅՆ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

1860 — 1930

Սուգի մէջ է Հայաստանեայց Եկեղեցին, և սկերու մէջ Սրբոց Յակօբեանց Առաքելական Աթոռը:

Համազգային է այս սուգը, ինչպէս Համազգային եղաւ իր Յօբելեանը:

Ոչ ևս է Ամեն. Տ. Եղիշէ Արքեպս. Գուրեան, Հայոց Մեծ Պատրիարքն Երուսաղէմի, Հայ Եկեղեցւոյ Հոգեւորականութեան Հոյակապ Դէմքը, Հայ լեզուին Սթանշէլի Վարդապետը և Սրբազան Քերթողը, ասկիարան Քարողիչը Աւետարանին, Աննման Ուսուցիչը և Ուսուցչապետը նոր եկեղեցականութեան, Բարի Հովուապետը Հայ Ժողովուրդին, Խաղաղութեան Հրեշտակը Սրբոց Յակօբեանց Ուխտին, Հմուտ Գպրադէտը (scholar) Հայութեան, շողջողուն Աստղը Հայ մտաւորականութեան և Մաքուր Մարդը:

Ո՛վ կրնար գուշակել թէ Սիոնի այս բարձունքին վրայ, Յօբելեանական Հանդէսներէն ճիշդ վեց ամիս յետոյ, յնծութեան ազազակներուն տեղ պիտի լսուէին մահուան զանգակին զօղանջները տխրագին:

Ո՛վ կրնար հաւատալ թէ Համազգային Համակրանքի Հոսանքներուն մէջ փառաւորուած կեանքի մը արեւատութեան համար մատուցուած աղօթքներու և բարեմաղթանքներու անսպառ բխմունքներուն՝ այնքան շուտ պիտի յաջորդէին արցունքներու աղբերացումը:

Գրեթէ յա՛նկարծ մարեցաւ արեւ կեանք մը, զրկելով Հայ Եկեղեցին վայելելէ անոր վերջալոյսին փառքը:

Ստոյգ է որ շատ ամուր առողջութիւն մը չէր որ կ'ապրէր Գուրեան Սրբազան երեք տարիներէ ի վեր մա՛նաւանդ, բայց իր արագ արագ տկարացումը Զատիկի օր՝ յանկարծակիի բերաւ մեզ:

Ս. Յակոբի Միաբանութիւնը շանթահարուած այս անաւ կընկալ կորուստէն, կ'ողբայ իր Հայրը:

Տակաւին չա՛տ պէտք ունէր Իրեն այս Ս. Աթոռը:

Ինքն ալ կ'զգար դեռ զոնէ տասը տարի ապրելու պէտքը՝ իր ծրագիրներուն և ձեռնարկներուն, իր աշխատութեանց և առաջադրութիւններուն ձեւ մը տուած ըլլալու համար:

Ս. Յակոբի մէջ Գուրեան Սրբազանով սկսուած վերածնութեան գործը պէտք ունէր դեռ իր առաջնորդութեան և շուքին. հոգեւորական վերածնութեան և մտաւորական վերածնութեան գործը:

ՍԻՈՆ, որ իր կարգին, վերածնաւ Գուրեան Սրբազանի Հմայքին ու հովանիին ներքեւ, ՍԻՈՆ որ վերջին դանձարանք եղաւ Գուրեան Սրբազանի բաղմահմուտ մտքին այլադան ու գեղեցիկ արտայայտութեանց, կ'ողբայ իր Մեծ-Վարդապետին կորուստը այնքան սրտաճմլիկ պայմաններու մէջ:

ՍԻՈՆ՝ Գուրեան Սրբազանի սրտին մօտիկ գործ մը եղաւ միշտ: Թէև հիւանդ, վերջին անգամ ձեռք առաւ գրիչը՝ որպէսզի ՍԻՈՆի մէջ հրատարակուելու համար կարգի դնէ իր դիտողութիւնները ԵԶՆԻԿի բնագրին աղաւաղումներուն և խանգարումներուն շուրջ, և հազիւ կրցաւ դասաւորել զանոնք, և իր վախճանումէն հինգ օր յաւաջ, Ապրիլ 22, ԳՇ. գիշեր, երբ մօտեցայ իր մահճին, բացաւ իր աչքերը և յանձնարարեց ինձ որ Եզնիկի վրայ գրածը առնեմ իր մատնանշած տեղէն և բաղգատեմ Քռանաբէնին հետ...: 38⁰ էն վեր տաքութեան մէջ կ'այրէր և դեռ Եզնիկի վրայ կը խորհէր:

Այդպէս՝ Գուրեան Սրբազան, միշտ սեւեռուած մտաւոր աշխատանքներու, կեանքի և մահուան կռուին մէջ ալ բեւեռուած ու սեւեռուած կը մնար իր բարձրագոյն և մաքուր զբաղումներուն:

Շիջաւ այս պայծառ իմացականութեան Արևը Ապրիլ 27, Նոր Կիրակի առտուն, ժամը 4,15-ին, երբ ծայր կուտար Մայր արևը Ս. Փաղաքի բանաստեղծական Հորիզոններուն խաղաղ տարածութեան վրայ:

* * *

Հովուապետ Բարի:

Կէսգարեան ծառայութեանդ բոլոր հանգրուաններուն վրայ փառաւորեցիր Ուսուցչի Առջումդ ու Պաշտօնդ Սրբազան, և փառաւորուեցար համազգային գրուածութիւններու անվերապահ արտայայտութիւններուն մէջ:

Արժանիքիդ բարձրացումներուն և փառաւորումներուն մէջ յայտարարեցիր, Նս պարզ քահանայ մըն եմ և ի՛նչ որ եղած եմ՝ իբրեւ քահանայ եղած եմ Հայաստանեայց Ակեղեցւոյ մէջ: Նս սիրեցի զայն, դուք ալ սիրեցէք, ո՛րչափ ալ զրոյցեալներ ձգուած ըլլան այժմ Անոր ուսերուն վրայ իր երբեմնի ծիրանիներուն տեղ:

Արիարար կրեցիր կեանքդ թունաւորող դաժան և դաւաճան հիւանդութիւններուն տառապանքները:

Դուն միայն գիտէիր «զինչ կրէր ի մարդն» (Յվհ. Բ. 25):

Հիւանդութիւնները սպաննեցին տկար մարմինդ, բայց փախցան մօտենալ ազնիւ հոգւոյդ, որուն արդիւնքներն ու յիշատակները պիտի ապրին յաւեա մեր յիշողութիւններուն մէջ և այս հաստատութեան մէջ, և պիտի ըլլան խորհրդանշանը անձնուէր ծառայութեան իրական արժէքներուն և ազբիւր մը ներշնչումի քու սիրելի աշակերտներուն համար:

Շահ տանջուեցար: Հանգի՛ր այժմ:

Հանգի՛ր, լուսաւոր Հոգի, լոյսերու մէջ:

Օրհնեա՛լ ըլլայ յիշատակդ նուիրական:

* * *

Ծանօթ է Գուրեան Սրբազանի կեանքն ու գործը:

Իր Յիսնամեայ Քահանայութեան Յորելեանին առթիւ հրատարակուեցան ընդարձակ և ամփոփ կենսագրութիւններ: Քանի մը ամսէն նաև լըյս կը տեսնէ Ս. Աթուիս Տպարանէն ՄՇԱԿՆ ՈՒ ՎԱՐՁՔԸ, Յորելեանի յիշատակին ծրագրուած հատորը, որուն սկիզբը գրուած է Գուրեան Սրբազանին պատկերազարդ կենսագրութիւնը:

Բայց կատարած ըլլալու համար պատմագրի պարտակա՛նութիւնը, այս տեղ կ'արձանագրենք իր կեանքին գլխաւոր հանգրուաններուն ժամանակագրութիւնը միայն:

Միհրան — այս է աւագանի անունը Գուրեան Սրբազանին — ծնած է Իսկիւտար (Կ. Պոլիս) 1860 փետր. 23, ԳՇ. (հին տոմարով): Իր նախնական կրթութիւնը կ'առնէ Իսկիւտարի ճեմարանին մէջ, և յետոյ, 1876-1878, ուսուցչութեան կը կոչուի նոյն հաստատութեան մէջ: Սարկաւազ կը ձեռնադրուի 1878 Դկտմ. 9-10՝ Մատթէոս եպս. Իզմիրեանէ, այն ատենէն առնելով ԵՂԻՇԷ անունը: 1879 Մայիս 13-ին կը ձեռնադրուի քահանայ, և Յուլիս 1-ին կ'ընդունի Մասնաւոր Վարդապետութեան աստիճանը: 1880-1890 Քարողիչ և ուսուցիչ ի Պարտիզակ: 1882 Մայիս 16, կ'ընդունի Ծայրագոյն Վարդապետի զաւագանը: 1889-1890, Պատգամաւոր կ'երթայ Եւրոպա՝ Աշրգեան Խորէն Պատրիարքի կողմէն: 1890-1904 Ուսուցիչ, Տեսուչ, Փոխ-Վանահայր և Վերատեսուչ Արմաշի Դպրեմանքին մէջ: 1898 Հկտմ. 23-ին Եպիսկոպոս կը ձեռնադրուի Խրիմեան Հայրիկէն: 1904-1908 Առաջնորդ Չմիւռնիոյ: 1908 Յուլիս 16՝ Տեղապահ, իսկ 1909 Մայիս 22-1910 Դկտմ.՝ Պատրիարք Կ. Պոլսի: 1911 Դկտմ. 12 կ'ընտրուի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս՝ Վեհ. Գէորգ Ե. ի հետ, միայն մէկ քուէի տարբերութեամբ: 1911-1921 Քարողիչ, Ուսուցիչ Կ. Պոլսի Հայ Դպրոցներուն մէջ և Ատենապետ Կրօն. Ժողովոյ: 1919 և 1920-ին երկիցս կ'անդամակցի Հայ Ազգային Պատուիրակութեան ի Փարիզ: 1921 Յունիսի մէջ Կ. Պոլսէն կուգայ Երուսաղէմ և Սպտմ. 5-ին կ'ընտրուի Պատրիարք:

1929 Հկտմ. 25-28 Տօնախմբեց իր Յիսնամեայ Քահանայութեան Յորելեանը: — 1930 Ապրիլ 27. Կիր. Առտու մտաւ իր յաւիտենական հանգիստը:

Ըսել է որ Գուրեան Սրբազան 8 տարի, 5 ամիս և 20 օր արժանապէս փառաւորեց Սրբոց Յակոբեանց Առաքելական Աթոռը: